

Hvordan oplever voksne den vejledning, de modtager, og hvordan involveres de i voksenvejledningen?

Nordisk forskningsprojekt om voksne vejledtes udbytte af vejledning og involvering i vejledning – ”Voice of Users” eller ”Brugernes stemme”

Af Carla Tønder Jessing

VUE – Videncenter for Uddannelses- og Erhvervsvejledning

VIA University College

ctj@viauc.dk

Projektets grundlag

Projektet er en evaluerende undersøgelse af kvalitetsaspekter i voksenvejledning i de fem nordiske lande: Island, Norge, Sverige, Finland og Danmark, med det formål at undersøge brugernes/de vejledtes og aktørernes opfattelser af vejledningens resultater. Deltagerne i undersøgelsen er voksne vejledte (med ingen eller kort uddannelse), vejledere og ledere af vejledning/beslutningstagere i ft vejledning.

Undersøgelsen består af en fokusgruppe-interviewundersøgelse i hvert af de fem lande, samt en spørgeskemaundersøgelse i hvert land. Resultaterne af fokusgruppeinterviewene er færdigbehandlet, mens resultaterne af spørgeskemaundersøgelsen først foreligger omkring årsskiftet.

Undersøgelsen er bygget om en forståelse af flere niveauer af brugerinvolvering, som illustreres af nedenstående taxonomi for involvering (Helen Plant). Undersøgelsen implicerer derfor et spørgsmål om, hvordan aktørerne i voksenvejledning og brugerne heraf opfatter graden af brugernes involvering – samt det ønskelige og mulige niveau for involvering:

Niveau (baseret på Arnstein)	Type af involvering	Eksempel på involvering	Niveau
Niveau 1.	Informations-givning	At få fortalt, hvad der er til rådighed	Individuelt
Niveau 2.	Videndeling	At fortælle vejledningsinstanser, hvordan det er at bruge dem	Individuelt
Niveau 3.	Debatfora	Workshops, fokusgrupper, samtaler	Service/vejledningsydelser

Niveau 4.	Deltagelse	Involvering i udformning af politikker og strategier	Strategisk
Niveau 5.	Partnerskab	Beslutte sammen med andre, hvilke politikker og strategier, der behøver ny-udformning	Strategisk

Hvilke grupper indgik i fokusgruppeinterviewene i Danmark?

Der indgik hhv. ledere, vejledere og voksne vejledte i de to gange tre fokusgrupper.

Lederne var fra fem typer af uddannelsesinstitutioner: To daghøjskoler, en højskole, et studievalgscenter, en privat/anden aktør, og VUC-ledelsessekretariatet. Der deltog fire kvinder og tre mænd.

Vejledere var fra seks typer af uddannelsesinstitutioner: To daghøjskoler, en højskole, et VUC, et studievalgscenter, en privat/anden aktør, og en teknisk skole der gennemfører længere vejlednings- og træningsforløb for ledige. Der deltog seks kvinder og fire mænd.

De vejledte var fra fire typer af uddannelsesinstitutioner: To daghøjskoler, en højskole, et VUC, og en teknisk skole der gennemfører længere vejlednings- og træningsforløb for ledige. Der deltog fem kvinder og fire mænd – i forskellige aldre og på forskellige.

De danske interviewresultater i kort gengivelse

Definitioner på (karriere-)vejledning og forståelser af effekter af vejledning:

- Begrebet karrierevejledning opfattes som problematisk – begrebet uddannelses- og erhvervsvejledning er mere præcist og passende i en dansk kontekst.
- Vejledning defineres som det at hjælpe de vejledte til at træffe valg i relation til deres potentialer, ønsker og drømme. Den vejledte er subjekt og ikke objekt i vejledningsprocessen – og valg og valgmuligheder skal ikke påtvinges den vejledte.
- Især lederne forbinder målet – gennem vejledning at hjælpe vejledte med at træffe valg – med begrebet ‘realistisk’: Realistisk i forhold til beskæftigelsesmuligheder og fremtidige arbejdsmarkedsbehov.
- Hvorvidt vejledning er virkningsfuld forbindes med den enkelte vejledte og hendes eller hans udbytte af vejledning: Hvad er resultatet for den vejledte.
- Forskellene er hovedsageligt disse to: Lederne og vejlederne fremhæver ejerskab og kvalificerede valg som giver mening og er holdbare, og de vejledte fremhæver nødvendigheden af empati og støtte fra vejlederen for at hjælpe dem til at træffe egne valg. Målet er det samme, men der fokuseres på udbytte versus proces.

Grader af involvering:

- Involvering beskrives som aktiv involvering i informationsindsamling og selv-udforskning, som individuel mundtlig feedback til vejledere, og (mere sporadisk) som brug af gruppe-feedback.
- Der finder ingen systematisk evaluering sted på et institutionelt niveau i form af spørgeske-maer, opfølgningsinterviews eller e-mails. De vejledte giver individuel feedback, men feed-backen indsamles ikke. Alle grupper mener, at de vejledte har indflydelse på vejledningen på et individuelt niveau, men de kan ikke svare på, hvorvidt dette har forbedret vejlednings-ydelsen generelt.
- Alle grupperne udtrykker, at de bliver inspireret af idéen/visionen om højere grad af bruger-indflydelse (niveau 4-5), da de bliver introduceret til den.
- Alle grupper finder det svært at forestille sig højere grader af brugerindflydelse i fremtiden: Det er ideelt og ønskværdigt, men ikke realistisk. Lederne og vejlederne finder det hoved-sageligt urealistisk af to grunde: De store forskelle mellem de vejledte og manglen på inter-esse fra beslutningstagere og bevilgende myndigheder. De vejledte ser det som en interes-sant, men også noget utopisk idé.

Interviewresultater fra samtlige fem lande

Fælles for alle fem lande:

- Der finder ingen systematisk eller formel evaluering sted af vejledningsydelser eller – resultater.
- Brugerinvolvering sker på niveau 1 og højst niveau 2, hvis de vejledte giver uformel feedback til deres vejleder, og nogle vejledere har en praksis med at spørge de vejledte om deres mening om vejlednings-serviceen, men dette indsamles ikke systematisk og bliver ikke formidlet.

I alle landene ses yderligere involvering af de vejledte som positivt og ønskværdigt, skønt nogle finder det urealistisk. I det forbindelse tenderer ledere og vejledere mod at fremhæve forskellene mellem de vejledte ift kompetenceniveau og ressourcer. Idéer og intentioner om at involvere vejledte på et højere niveau synes at mangle.

Projektets relevans for voksenalderen

Det er tankevækkende, at der ifølge fokusgrupperne generelt ikke sker en systematisk eller formel evaluering af voksenalderen, hverken i Danmark eller de øvrige nordiske lande. De institutioner, der yder voksenalderen, får derfor ikke mulighed for at udvikle deres vejlednings-service på baggrund af analyser af indsamlet feedback eller undersøgelser af brugernes udbytte – personligt, uddannelses- og jobmæssigt, i relation til kompetenceudvikling eller andre parametre, og de voksne vejledte får ikke deres stemme hørt, udover i deres eventuelle personlige feedback til vejlederen.

I England er der fra 2002 til 2008 gennemført et forskningsprojekt om effekterne af vejledning i relation til de vejledtes karriereudvikling¹, og i Canada foregår der ligeledes et flerårigt,

¹ Bimrose, J., Barnes, S-A. and Hughes, D. (2008) : “Adult Career Progression and Advancement: A five year study of the effectiveness of guidance”, London/Coventry: Warwick Institute for Employment Research/Department for Innova-

tværcanadisk forskningsprojekt om udbytte og effekter af vejledning². Vi håber, at dette mindre nordiske projekt vil udgøre et forstudium til en større europæisk udforskning af voksenvejledningens effekter.

FAKTA om projektet:

Projektperiode:

1. Fokusgruppeundersøgelse: April-august 2010
2. Spørgeskemaundersøgelse: Efterår 2010
3. Undersøgelsesresultater i rapport: Primo 2011

Finansiering:

Nordisk Netværk for Voksenlæring (NVL), som er initieret og finansieret af Nordisk Ministerråd og administreres af den norske organisation Vox (nationalt organ for kompetencepolitik)

Undersøelsesgruppe:

Undersøgelsen foretages af 12 personer -

- Guðbjörg Vilhjálmisdóttir, projektleder, og Andrea G. Dofradóttir og Gudrún Birna, Islands Universitet, Island
- Erik Hagaseth Haug, Gjøvik Region, Norge
- Peter Plant, DPU, og Carla Tønder Jessing, VUE i VIA UC, Danmark
- Tomas Mjörnheden, Voksenuddannelsesforvaltningen i Göteborg, og Anders Lovén, Malmö Högskola, Sverige
- Raimo Vuorinen og Minna Koivunen, Jyväskylä Universitet, Finland

Undersøelsesmetoder:

- Dataindsamlingsmetoderne: Spørgeskemaer og fokusgruppeinterviews
- Undersøgelsen baseres på fire kvalitetsindikatorer (principper for vejledningsydelser, målsætninger og planlægning, netværk og fremgangsmåder) på tre områder: Beskæftigelse, personlig udvikling og social inklusion

Yderligere oplysninger:

www.vejledning.net under 'Projekter' → 'Igangværende projekter' → 'Voice of Users' – her kan interviewrapporten bl.a. læses (engelsk)

Carla Tønder Jessing: Tlf. 8755 1898 eller ctj@viauc.dk

Guðbjörg Vilhjálmisdóttir, Islands Universitet, gudvil@hi.is

tion, Universities and Skills, Report to Government - <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/ier/people/jbimrose/> og <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/ier/people/sabarnes/>

² Canadian Research Working Group: <http://ccdf.ca/crwg/currentprojects.html> og <http://ccdf.ca/crwg/pastprojects.html>

